

Bağlama ve klasik gitarın öğretim süreçleri açısından karşılaştırmalı olarak incelenmesi *

Zekeriya Kaptan**

Sadık Yöndem***

Özet

Bu çalışmada; bağlama ve klasik gitarın öğretim süreçleri karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Araştırmada bu iki çalgının ülkemizdeki öğretim süreçleri nasıl bir gelişim göstermiştir? Bu çalgıların öğretim stratejileri nelerdir? Öğretim süreçleri arasında ne gibi farklılık ve benzerlik bulunmaktadır? sorularına cevap aranmıştır.

Çalışma nitel bir araştırmadır. Uzman kişilerin görüşleri görüşme tekniği kullanılarak alınmıştır. Aynı zamanda alanla ilgili kapsamlı literatür taraması yapılmıştır. Elde edilen veriler betimsel çözümlene yöntemleri uygulanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular sonucunda bağlama ve klasik gitarın ülkemizdeki öğretim süreçlerinde farklar bulunduğu ve her iki çalgının da kendilerine özgü öğretim şekillerinin olduğu sonucuna varılmıştır.

Buna göre; ülkemizde ki bağlama ve klasik gitar öğretsel süreçlerinin, “Öğretim Stratejileri”, “Öğretim Yöntem ve Teknikleri”, “Öğretmen-Öğrenci Özellikleri ve Roller”, “Öğretim Materyal ve Kaynakları” bakımından farklılaştığı, “Değerlendirme Ölçütleri” bakımından bir benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır

Anahtar Kelimeler: Bağlama, Klasik Gitar, Öğretim, Öğretim Süreci

* Bu çalışma, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulan doktora tezinden derlenmiştir.

** Öğr. Grv.Dr., Cumhuriyet Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: zkaptan@mynet.com

***Yrd.Doç.Dr., Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Müzik Eğitimi Anabilim Dalı, e-posta: sadyon2002@yahoo.com

A comparative study to investigate teaching processes of bağlama and classical guitar

Abstract

In this study, teaching processes of bağlama (a long-necked Turkish lute) and classical guitar are investigated to be comparatively. The study aims to answer the following questions: How has the teaching process of these instruments proceed in our country? What are the teaching strategies of these instruments? What differences and similarities between the teaching process of these two in instruments?

This is a qualitative research. The opinions of experts by using the interview technique were taken. Also, related literatures were examined comprehensively. The data that obtained from research were evaluated by applying methods of descriptive analysis. The results indicate that teaching processes of bağlama and classical guitar have some differences in our country and each instruments has their own teaching styles.

As a result, the teaching processes of bağlama (a long-necked Turkish lute) and classical guitar in our country were found different in terms of “Teaching Strategies”, “Teaching Methods and Techniques”, “Teaching Student Characteristics and Roles”, “Teaching materials and Sources”; yet they have a similarity in terms of “Evaluation Scales”.

Keywords: Bağlama (a long-necked Turkish lute), Classical Guitar, Teaching, Teaching Process.

1. Giriş

Ülkemizde en yaygın kullanılan çalgıların başında bağlama gelmektedir. Halk müziğinin birincil çalgısı olan bağlama, geleneksel halk müziğinin günümüze kadar taşınmasında önemli görevler üstlenmiş, yüzyıllardır süregelen bağlama çalma geleneği, bugün bile halen sürmektedir. Türk müziği devlet konservatuarlarının açılmasıyla birlikte bu kurumlarda eğitimi ve öğretimi yapılan ilk halk çalgısı bağlama olmuştur.

Bugün dünyada ve ülkemizde gittikçe popülerliği artan çalgılardan bir diğeri ise klasik gitardır. Klasik gitar 17.yy sonlarına doğru başlayıp, özellikle 20. yy. da hızla artan bir ivmeyle müzik dünyasının en gözde çalgıları arasında yerini almıştır. Klasik gitarın hem solo hem de bir eşlik çalgısı olarak kullanılabilirliği bu çalgıya ayrı önem ve özellik kazandırmaktadır. Bu özelliği ile klasik gitar günümüzde hızla yaygınlaşarak çok geniş kitlelere uzanmış, müzik eğitiminde bir eğitim çalgısı olarak müzik eğitimcilerinin de sıklıkla tercih ettiği bir çalgı haline gelmiştir.

Çalgı; müzikal sesler üretmek amacıyla yapılmış, belirli biçim, tını ve kullanım özellikleri olan alet olarak tanımlanabilir. Kökenlerinin ne kadar eskiye dayandığı tam olarak bilinmese de, çalgıların zaman içindeki biçimsel gelişimleri araştırıldığında özellikle telli çalgılar arasında sıkı bir ilişkinin olduğu görülmektedir.

XX. yüzyılın en önemli çalgı bilimcilerinden Sachs (1951) çalgıların oluşumuyla ilgili şunları belirtmektedir; İlk insan, ayakları, elleri ve gırtlığı ile yarattığı ölçülü iskeleti giderek çeşitli seslerle doldurdu. Zamanla basınçlı hava sütununun tınısını buldu, onu bir tüp içinde titreştirmeğe başladı. Yüzyıllar boyunca yapısı, malzemesi ve mekanizması gelişti mükemmelleşti. Avcılıkta kullanılan gerilmiş yayın çıkarmış olduğu ses, yeni bir çalgı ailesinin telli çalgılar grubunun doğmasına yol açtı. Böylece vurma, üfleme ve telli çalgılarda oluşan; en ilkelinden en gelişmişine kadar, çalgı toplulukların dengesini yaratan klasik üçlü tamamlanmış oldu. Colinet (1981), bu çalgılar için; Eski çağdan günümüze varlığını geliştirerek sürdürmüşlerdir. Bu çalgılar parmak veya mızrap (plektron) ile çalınırlar. İlk olarak Mezopotamya tapınak müzisyenlerince kullanılıp daha sonra Suriye aracılığı ile Mısır'a götürüldüğü anlaşılmaktadır. Anadolu'daki en erken betimler, Eski Hitit devri başına ait kült vazoları üzerinde görülür. En eski örnek olarak British Museum'daki iki adet Akkad silindir mührünü gösterebiliriz." bilgilerini vermektedir.

Kültürel evrim içerisinde sürekli değişkenlik gösteren müzik; beraberinde müziğin nesnel kültürü olan çalgıların da kültürlerarası değişkenlik göstermelerine yol açmıştır. Çalgılardaki bu değişkenlik, dünya üzerindeki her biri farklı kültürlerde; çalgıların farklı şekillerde biçimlenmelerine ve değişik şekilde adlandırılmalarına neden olmuştur (Myers, 1992).

Duygulu (1997) ise şunları belirtmektedir; Kullanılan ülke ile halklara göre isimler ve biçimler alan saz/lut'un kökeninin İç Asya olduğu görüşü yaygın olsa da bu tür telli çalgıların dünyanın hemen her bölgesinde var olduğu bilinmektedir. Müziğin oldukça uzun bir zamana yayılmış olan gelişimi sırasında başlangıçtaki, dar kalıpların, melodinin basitliği ve sınırlılığı, sonraları birçok kültürün karşılıklı alışverişiyle geliştiği görülmektedir. Bu gelişim yaşanırken müzikle beraber çalgılarda büyük bir gelişim ve değişim göstermiştir. Çalgıların bu gelişimi ve değişimi *çalgı çalma* biçimini oluşturmuş ve geliştirmiştir.

Çalgı çalma; çalgı çalmakla ilgili davranışların öğrenilmesi ve öğrenilen bu davranışların beceriye dönüştürülmesi işidir. Çalgı çalma, güç ve karmaşık bir iştir. Çalgıyı öğretecek iyi bir öğreticinin, öğrenmeye hazır yetenekli bir öğrencinin ve uygulanacak düzenli bir programın olması gerekir. Celep (2004); çalgı çalmayı eğitimin çağdaş anlamı, insanların davranışlarında belli amaçlara göre değişiklik oluşturulmasını içerir şeklinde ifade etmektedir. Yıldız (1986)'a göre çalgı eğitimi; temelde çalgıyı çalmayı öğrenebilme, çalgıyı yetkin kullanabilme, çalgı çalmayı geliştirebilme ve çalgı çalmayı öğretebilme basamaklarını kapsayan bir süreçtir. Öğretim; kişinin tutum veya davranışının bir öğreticinin kontrolü altında değiştirilmesi bir bilgi veya beceri edindirilmesidir. Öğretim planlı ve programlıdır (Demirel, 2006). Çalgı öğretimi, beceriye dayalı bir davranışlar organizasyonudur. Bunun yanında beceriye dayalı davranışların gerçekleşmesinde, öğrencilerin alana karşı ilgisi, tutumu ve zihinsel süreçlerle ilgili bilgileri kazanmalarını da zorunlu kılar. Yani bazı alanlarda zorunlu olduğu gibi, çalgı öğretiminde de bilişsel, duyuşsal ve devinişsel davranışlar iç içe bir durum gösterirler (Akbulut, 2000).

Buraya kadar tanımlarını yaptığımız kavramlar doğrultusunda çalgı öğretimini; “Bireyin çalgısı üzerinde bir öğretici kontrolünde, beceri kazanma, değiştirme ve geliştirme süreci” şeklinde tanımlayabiliriz.

Uçan (1994); bir öğretim sürecinde öğretici tarafından yerine getirilmesi gereken başlıca görevleri şu şekilde sıralamaktadır;

1. Öğrenciyi öğrenmeye hazırlama, 2. Öğrenciye yol gösterme, ipuçları verme, 3. Öğrencinin öğrenmeye katılımını sağlama, 4. Öğrenciye pekiştireçler verme, öğrenmeyi pekiştirme, 5. Öğrenciye, öğrenmenin sonucuna ilişkin bilgi (dönüt) verme, 6. Öğrencinin, öğrenme eksikliklerini giderme, yanlışlıklarını düzeltme ve öğrenemediklerini yeniden öğretme, 7. Öğrenciye öğrendiği davranışın, kullanımına ve yaşama geçirimine ilişkin örnekler verme, uyarı, öğüt ve önerilerde bulunma.

Bağlama; Anadolu insanının kültürel birikimini, duygularını, düşüncelerini en yalın ve çarpıcı yönleri ile bünyesinde taşıyan, yansıtan temel bir halk çalgısıdır. Kökleri tarihin derinliklerine uzanan ve binlerce yıllık bir oluşum süreci geçiren bu çalgı, en önemli değişim ve gelişimini, çok çeşitli, bir o kadar da zengin kültürlerin iç içe yoğrulduğu Anadolu'da sağlamıştır.

Bağlama ilk kez 1974 yılında İstanbul Türk Müziği Devlet Konservatuvarında ki derslerle kurumsallaşmaya başlamış ve bununla bağlamaya akademik bir boyut kazandırılmıştır. Bağlamanın kurumsallaşması diğer Türk Müziği Konservatuvarlarında açılan Bağlama Ana Sanat Dallarıyla devam etmiştir. Bağlama günümüzde, geleneksel yönünün yanında, Türk Müziği Konservatuvarlarında ki eğitim ve öğretimiyle birlikte özel dersler, özel dersaneler ve hatta bazı müzik eğitimi bölümlerindeki yapılan öğretimi ile ülkemiz “genel”, “özengen” ve “mesleki” müzik eğitiminde yaygın ve etkin bir çalgı konumuna gelmiş durumdadır (Parlak,1998).

Diğer yandan; Ülkemizde önceleri farklı müziklerde kullanılan klasik gitar, 1930’lu yıllarda sistemli olarak gitar çalan ve öğrenci yetiştiren gitaristlerce klasik gitar anlayışı yerleştirilmeye, geliştirilmeye ve yaygınlaştırılmaya başlamıştır. Uzun süre sadece özel dersler şeklinde devam eden klasik gitar eğitimi, daha sonra kurumsallaşmayla yavaş yavaş okullara da girmeye başlamış; önce Konservatuvarlarda sonrasında eğitim fakültelerine bağlı müzik eğitimi bölümlerinde daha sonrasında ise Anadolu Güzel Sanatlar liselerinde klasik gitar dersleri verilmeye başlamıştır. Buna özel dersler, amatör kurslar ve özel müzik dersanelerdeki klasik gitar dersleri de eklenince bugün, klasik gitar Ülkemiz “genel”,

“özengen” ve “mesleki” müzik eğitimleri içinde etkin ve etkili bir biçimde kullanılan bir çalgı durumuna gelmiştir.

Yukarıda kısaca tarihsel oluşumlarına değinilen klasik gitar ve bağlama, ülkemizde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu araştırmada bu iki çalgının öğretsel süreçler açısından ne gibi farklılıklar ve benzerliklerinin bulunduğu, kullanılan yöntem ve teknikler bakımından ne tür yaklaşımların olduğu konularında farklı bakış açıları sağlanmaya çalışılmış, diğer yandan bu çalgıların çalgı öğretimi alanında öğretimlerinin yapıldığı müzik kurumlarındaki öğretim elemanları ve öğrencilerine bir veri/başvuru niteliğinde kaynak oluşturacağı düşünülmektedir.

1.1. Problem Cümlesi

“Türkiye’de bağlama ve klasik gitar öğretim süreçleri açısından, nasıl bir farklılık ve benzerlik göstermektedir?” bu çalışmanın problem cümlesini oluşturmaktadır.

1.1.1. Alt Problemler

- Bağlama ve Klasik gitar öğretim süreçlerinde uygulanan öğretim stratejileri nelerdir?
- Bağlama ve Klasik gitar öğretim süreçlerinde kullanılan öğretim yöntem ve teknikleri nelerdir?
- Bağlama ve Klasik gitar öğretim süreçlerinde kullanılan öğretim materyal ve kaynakları nelerdir?
- Bağlama ve Klasik gitar öğretim süreçlerinde değerlendirme ölçütleri nelerdir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışma da, bağlama ve klasik gitarı sanatsal ve öğretim süreçleri açısından ortaya konulan bulgular ışığında karşılaştırmak ve bu karşılaştırma sonucunda; İki çalgının öğretim süreçleri açısından, benzerlik ve farklılıkları ortaya koymaktır. Elde edilen veriler doğrultusunda çalgı öğretimi alanındaki eğitimcilere ve araştırmacılara yönelik yazılı bir kaynak sağlamak, araştırmanın amaçlarını oluşturmaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Araştırma, bağlama ve klasik gitar çalgılarının ülkemizde kullanılan öğretim süreçleri, ve görüşme yapılan uzman kişilerin görüşleri ve ilgili kaynaklardan elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

2.Yöntem

Araştırma, nitel bir çalışmadır. Araştırmanın alt problemlerinin çözümlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden faydalanılmıştır.

Nitel araştırmanın en temel özelliği, üzerinde araştırma yapılan kişilerin bakış açılarıyla araştırılan olay, olgu, norm ve değerleri incelemeye çalışmasıdır. Bu inceleme sırasında araştırma yapılan kişilerin oluşturdukları ve kullandıkları özel dil, anlamlar, kavramlar üzerinde durup onları anlamak ve bunların araştırılan kişiler için ne anlam ifade ettiğini ortaya çıkarmaya çalışmak önemli bir çalışma stratejisidir (Ekiz, 2003).

Araştırmanın inandırıcılığı konusundaki kuşkuları ortadan kaldırabilmek için araştırma süreci ve sonuçlarının açık, tutarlı ve başka araştırmacılar tarafından teyit edilebilir olmasına mümkün olduğu kadar özen gösterilmiştir. Bunun için şu yollar izlenmiştir;

- Araştırmacı, veri kaynakları ile uzun süreli etkileşim içinde olmuştur,
  - Araştırmacı, derinlik odaklı bir veri toplama yoluna gitmiştir,
  - Çalışma süresince uzman incelemeleri göz önünde bulundurulmuştur,
- Araştırmada, doküman incelemesi ve görüşme yöntemleri kullanılmıştır.

2.1. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini, Türkiye’de bulunan tüm bağlama, klasik gitar sanatçıları ve eğitimcileri oluşturmaktadır.

Nitel araştırmalarda, çok sayıda bireyin araştırma kapsamına dâhil edilmesi güçtür; çünkü toplanan verilerin ayrıntılı ve derinlemesine olması gerekmektedir. Bu durumda örneklem büyüklüğü toplanacak verinin derinliği ve genişliği ile ilgilidir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

Bu doğrultuda çalışmanın örneklemini, bağlama ve klasik gitar öğretsel süreçlerinin belirlenmesine yönelik ilgili uzman görüşleri için bir bağlama eğitimci ve bir klasik gitar eğitimci oluşturmaktadır. Görüşme yapılan kişiler, en uzun süreli bağlama ve klasik gitar eğitimliği yapan kişilerden seçilmiştir.

Örneklem için Maksimum Çeşitlilik Örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki amaç, çeşitliliği sağlamak yoluyla evrene genelleme yapmak değil,

çeşitlilik gösteren durumlar arasında ne tür ortaklıkların veya benzerliklerin, aynı ölçüde de farklılıkların var olduğunu ortaya koymaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

2.2. Veri Toplama Yöntemleri

Bu çalışmada veriler, kaynak taraması ve görüşme gibi nitel araştırma teknikleri kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın problem cümlesiyle doğrudan veya dolaylı ilgili olabilecek doküman incelemesi yapılarak ulaşabilinen yazılı kaynaklar, dergiler, makaleler, tezler, görsel-işitsel kaynaklar taranmıştır.

Alanyazında genellikle iki görüşme türünden sözedilir: "yapılandırılmış görüşme" ve "yapılandırılmamış görüşme" veya Stewart ve Cash'in (1985) tanımlamasıyla "yönlendirilmiş görüşme" ve "yönlendirilmemiş görüşme". Araştırmada öncelikle görüşme tekniği olarak; "Yapılandırılmış Görüşme Tekniği" kullanılmıştır. Araştırmanın amacına ulaşabilmek için gerekli verileri toplamak üzere araştırmacı tarafından görüşme soruları hazırlanmış ve tüm görüşmeler bu sorular çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Görüşmeyi kabul eden bir bağlama eğitmeni ve de bir klasik gitar eğitmeni ile görüşmeler yapılarak araştırma ile ilgili veriler toplanmıştır. Görüşmeler karşılıklı, yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeler mikro kasetlere izin alınarak kaydedilmiş, gerekli görülen yerlerde notlar alınmıştır.

Yapılan ikinci görüşme için yapılandırılmamış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşmeler hem klasik gitar hem de bağlama eğitmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu tür görüşme için önceden herhangi bir soru belirlenmemiştir. Sorular etkileşimin doğal akışı içinde sorulmuş, ilgili uzmanla birden fazla görüşme gerçekleştirilmiştir.

Yapılandırılmamış görüşme "keşfe yönelik" bir görüşme süreci gibidir. Bu türde, önceden belirlenmemiş herhangi bir soru ve doğal olarak yanıtlara ilişkin bir beklentide yoktur. Bu durumda araştırmacı, görüşülen kişilerle belirli konuları keşfetmeye çalışır; görüşme sırasında çalıştığı problemle ilgili belirli özel alanla keşfederse, daha ayrıntılı sorularla o alanları daha derinliğine irdelemeyi, yeni denenceler geliştirmeyi ve bunları orada test etmeyi deneyebilir. (Yıldırım ve Şimşek, 2005).

2.3. Veri Çözümleme Yöntemleri

Çalışmada kullanılan nitel araştırma yöntemleri ışığında elde edilen veriler, betimsel çözümleme yöntemleri uygulanarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın konusuyla ilgili süreli-süresiz yayınlar incelenmiş, makale ve tezlerden doğrudan alıntılar yapılmış ve görsel ve işitsel kaynaklar incelenerek elde edilen veriler gruplandırılarak ilgili alt problemlerin çözümünde kullanılmıştır.

Yapılandırılmış görüşme tekniği ile elde edilen veriler ise yazılı birer metin haline getirilmiştir. Görüşme notlarının hangi görüşmeciye ait olduğunu belirtmek amacıyla araştırmacı tarafından bir kodlama sistemi kullanılmıştır. Bu kodlamaya göre;

Parantez içinde görüşmenin hangi görüşmeciye ait olduğu, kaçınıcı sayfa ve kaçınıcı satırlar arasında olduğu belirtilmiştir.

Örnek/ (G.A/B, 1, 1-5)

G : Görüşme

A : Görüşme yapılan kişi (Bağlama Eğitmeni)

B : Görüşme yapılan kişi (Klasik Gitar Eğitmeni).

1 : Görüşme sorusunun yer aldığı sayfa numarası

1-5 : Görüşme notlarının yer aldığı satır numarası

Görüşme Yapılan Bağlama ve Klasik Gitar Öğretmenlerinin Bazı Özellikleri:

1-Bağlama öğretmenin 23 yıl, klasik gitar öğretmenin ise 30 yıldır eğitimlik/öğreticilik yaptığı

2-Bağlama öğretmenin bağlamaya başlama nedeninin “merak ve ilgi”; başlama biçiminin “usta-çırak” şeklinde “görerek-kendi kendine” olduğu, klasik gitar öğretmenin ise başlama nedeninin “etkilenme”; başlama biçiminin “öğretmen-öğrenci” şeklinde “özel ders-öğretici eşliğinde” olduğu

3-Bağlama öğretmenin bağlama çalmaya/öğrenmesine neden olan etkenin “bir gelenek içerisinde olması” olduğu, klasik gitar öğretmenin klasik gitar çalmaya/öğrenmeye neden olan etkenin ise “o enstrümanla çalınan müziğin kendisinde bıraktığı hayranlık” olduğu

4-Bağlama öğretmenin öğrenmeye ilişkin görüşleri “öğrenmekten daha ziyade tecrübe edindim” ; klasik gitar öğretmenin öğrenmeye ilişkin görüşleri ise “öğrenmek her gün üzerine eklenen bir şeydir, sadece süreç içerisinde ne kadar öğrendiğinizi denetlersiniz” şeklinde olduğu tespit edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma bulgularına ulaşabilmek için araştırma sorularına yanıt aranmıştır. Bulgulara ulaşabilmek amacıyla daha önceden belirlenen uzmanlara bu sorular sorularak araştırmanın bulguları elde edilmiştir.

3.1. Bağlama ve Klasik Gitar Öğretsel Süreçlerinde Uygulanan Öğretim Stratejileri Nelerdir?

-Öğrencilerinizden beklediğiniz, yapmasını istediğiniz temel davranışlar nelerdir?

Dersimi herhangi bir beklenti ile sınırlayamam. Bence bağlama öğretiminde bir strateji yakalamak istiyorsanız bu tamamen doğallıktan yana olmalı. Öğrencilerimle derse başlarken herhangi bir davranış beklentisi içine girmem. Böyle bir yaklaşımla, anlayışla derse başlamak dersi olumsuz yönde etkileyebilir. Bu ayrıca öğretimi de güçleştirebilir. Öğrenci kendi yaptığını öğrenir. Bizim derslerimiz karşılıklı sohbet içerisinde başlar ve öyle devam eder. Gayet samimi ve rahat. Ben derslerimde müziğin önüne geçen her şeye karşıyım. (G.A, 183, 1-8).

Mutlaka eser üzerinde düşünmüş olup olmadığını denetlerim ve bunu da sürpriz sorularla anlamaya çalışırım. Benim öğrenciden beklediğim en temel davranış dersini çalışmış ve tekrar etmiş olarak gelmesidir. Daha sonra eseri analiz edip etmediğine dikkat ederim. Ben buna “ön çalışma” derim. Öğrenci derse gelirken bu çalışmayı yapmış olmalı. Derslerim her şeyden önce bir ön çalışma gerektirir. Bu durum derslerimde öğrenci ile yoğun bir etkileşim içinde olmamı sağlar. Aslında amaç öğrenciye öğrenmeyi öğretmektir. (G.B, 183, 1-7).

Derse başlarken her zaman motivasyon/isteklendirme oluyor mu? Derslerde motivasyon azaldığında bunu anlar mısınız? Bu durumda ne gibi önlemler alırsınız?

Her zaman motivasyon olmayabilir. Her anda motivasyonu canlı tutmak mümkün olmayabilir. Aslında bu daha çok öğrenci ile ilgilidir. Bağlama çalmak tamamıyla içten gelen bir durumdur. Hissetmek gerekir. Benim değil, öğrencinin çalışmak istemesi daha çok önemlidir. Öğrencinin motivasyonu ve ilgisi dersin yönünü ve akışını belirler. Öğretimde

öğrenci esastır. Motivasyon düştüğünde ise çalışmak yerine sohbet etmeyi tercih ediyorum (G.A, 183-184, 1-7)

Motivasyon çift yönlüdür. Öncelikle öğretmenin motivasyonu daha sonra öğrenci motivasyonu. Dersimde hem öğretmenin hem de öğrencinin etkin katılımı olmalı. Yani öğretmenin de öğrencinin de motivasyonu yerinde olmalıdır. Öğretim bu şekilde gerçekleşir. Bunun dışında ki bir yaklaşımla ise tam öğrenme gerçekleştirilemez. Tabii ki motivasyon her zaman aynı olmuyor zaman zaman düştüğü oluyor. Böyle durumlarda ara veririm, zamanı motivasyona uygun olan zamana aktarmayı tercih ederim (G.B, 183-184, 1-7).

Örnek bir ders sürecini nasıl planladığınızı anlatabilir misiniz?

Dersin dörtte birlik ya da üçte birlik, ikilik dilimleri vardır. Önce yeni öğretecek eserin tanıtıcı düzeyde çalınması. Daha sonra eserin teknik detayları, teknik detayların gerektirdiği etüt veya egzersizlere yönelme. Bunun gibi dersi dilimlere parçalara ayırırım. En sonunda bütün bu yapıklarımızı bir pota içerisinde kaynaştırmaya çalışırız. Bunu bir kartopuna da benzetebilirsiniz. Fakat bu planlama, ihtiyaca göre de değişebilir. (G.A, 184,1-6).

Ben dersi bir bütün olarak düşünürüm. Dersi dilimlere ayırmak yerine derste bir bütünlük oluşturmaya çalışırım. Bilgiler genelden özele doğru bir sıra izlemelidir. Ve daha da ilerisi müziğin yaşamla bağlarını kurmaya çalışırım. Benim derse yaklaşımım mümkün olduğunca teknik, müzikal ve estetik bir bütünlük oluşturmaktır. (G.B, 184, 1-5).

Tablo 1. *Bağlama ve Klasik Gitar Öğretsel Süreçlerinde Öğretim Stratejileri*

Bağlama	Klasik Gitar	Öğretim Stratejileri
Doğallık	Yoğun Bir Etkileşim	
Öğrenci Odaklı	Öğretmen-Öğrenci Odaklı	
Basamaksal	Bütünsel / Bütüncül	

Tablo.1’de görüldüğü üzere bağlama öğretim stratejilerinde öğretimin, herhangi bir kural veya kurallara bağlı olmadığı, öğretimde daha esnek bir yaklaşımın, anlayışın hâkim olduğu söylenebilir. Diğer yandan öğrenci odaklı bir öğretimin daha çok öğrencinin öğrenmek

istemesiyle ilgili olduğu ve öğretimde tümevarım bir yaklaşımın benimsendiği yönünde bir sonuca gidilebilir.

Buna karşın klasik gitar öğretim stratejilerinde öğretimin, hem öğretmenin öğretmek istemesi, hem de öğrencinin öğrenmek istemesiyle ilgili olduğu yani öğretimin iki tarafında aktif katılımıyla gerçekleştiği ve öğretimde tümdengelim bir yaklaşımın benimsendiği yönünde bir sonuca gidilebilir.

Tablo 2. Bağlama ve Klasik Gitar Öğreticileri/Eğitmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Öğretim Stratejilerine Yönelik Görüşler

Bağlama	Klasik Gitar	Öğretim Stratejileri
Öğrenci kendi yaptığını öğrenir.	Amaç öğrenciye öğrenmeyi öğretmektir.	
Buna göre; Bağlama öğretiminde; öğrenmenin öğrencinin etkin davranımıyla oluştuğu, klasik gitar öğretiminde ise; daha çok öğrenciye kendi başına çalışabilme yeteneğinin kazandırılması yönünde olduğu anlaşılmaktadır.		
Motivasyonu ancak öğrenci sağlar.	Motivasyon çift yönlüdür.	
Buna göre; Bağlama öğretiminde; öğretimin etkili olabileceği için öğrenci motivasyonunun önemli olduğu, klasik gitar öğretiminde ise hem öğretmen, hem de öğrenci motivasyonunun gerekli olduğu anlaşılmaktadır.		
Ders sürecini belli dilimlere ayırım.	Dersimi bir bütün olarak düşünürüm.	
Buna göre; Ders süreci planlamaların bağlama öğretiminde bir aşamalık gösterdiği, klasik gitar öğretiminde ise bir bütünlük içinde olduğu görülmektedir.		

Çalgı öğretiminde doğru belirlenen strateji, öğrenimi daha etkili ve kalıcı kılar. Öğretim stratejilerinin belirlenmesi ise öğretmen, öğrenci ve öğretilecek olguya göre değişiklik gösterebilir. Bağlama ve klasik gitar öğretim stratejilerindeki belirgin farklılığın bağlamının geleneksel bir çalgı oluşu ve gelenek içinde öğretiliyor olması, diğer yandan klasik gitarın daha evrensel bir yapıda olması ve daha evrensel çerçevede öğretiliyor olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

3.2. Bağlama ve Klasik Gitar Öğretim Süreçlerinde Kullanılan Öğretim Yöntem ve Teknikler Nelerdir?

Bir ders için hazırlığınızı anlatır mısınız?

—*Yeni öğrenci ile başladığınızda nasıl bir hazırlık yaparsınız?*

—*Yeni bir konuya geçtiğinizde nasıl bir hazırlık yaparsınız?*

Benim zengin bir ses arşivim var. Onlar içerisinde kendim özel seçkiler oluşturdum. Bu yaptığım seçki belli bir sıralama içinde. Bu sıralama bir nevi; öğrencinin teorik, teknik, müzikal ve kültürel gelişimini hedef alan bir öğretim programı gibidir. Kendim geliştirdiğim bir sistematik bu. Derse gelirken o günkü ders için gerekli olan kayıtları getiririm ve öğrenciye dinletirim. Bu çalışmaya başlamadan önce bir hazırlıktır. Bazen de konuyla ilgili yazılı dokümanlar/kaynaklar getiririm. Bağlama öğretimi tamamen tecrübeye ilgili bir durumdur. Ders hazırlığım, seçeceğim yöntem de teknik de tecrübemdir. (G.A, 184-185, 1-9).

Yeni biri ile derse başlamam yine tamamıyla tecrübemle ilgili bir şeydir. Fazlaca bir hazırlık yapmam. (G.A, 184-185, 10-11). Yeni bir konuya geçtiğimde ise; konunun özelliğine göre bir yol seçerim. (G.A, 184, 12).

Yeni biri ile derse başladığımda öncelikle onun karakterini anlamaya çalışırım. Davranış şeklini anlamaya gayret ederim. Çünkü amaç öğretmek değil, öğrenmeye zemin hazırlamaktır. Her insanın öğrenme şekli değişiktir. Bundan dolayı yeni biri ile derse başlarken bence derse hazırlık; öncelikle öğrenme ortamını oluşturabilmektir. (G.B, 184, 1-5).

Yeni bir konuya geçtiğimizde, bu konuya yönelik hazırlığımı daha önceden yapmış olurum. Öğrencinin öğrenme biçimine göre önceden bir yol, yöntem belirlerim. Bu soru-cevap olabilir, beyin fırtınası olabilir ya da her ikisi de olabilir. Bunun hazırlığını yapmış olarak derse başlarım. Benim için öğretimde yöntem çok önemlidir. Her öğrenciye aynı yöntemi uygulayamazsınız. Her bir öğrenciye nasıl öğretmeniz gerektiğini, nasıl bir yol izleyeceğinizi bilmeniz gerek. Ve bunun hazırlığınızı yapmış olmanız lazım. Daha sonra yeni bir konuyla ilgili olarak kaynakların incelenmesini yaparız. (G.B, 184, 6-14).

Ders sürecinde izlediğiniz yollar nelerdir? -Nasıl başlarsınız? -Nasıl devam ettirirsiniz?

Önce yapacağımız derse yönelik olarak öğrenciyi bilgilendiririm. Çalışılacak olan parça ile ilgili her şeyi detaylandırıp anlatırım. Daha sonra uygulamaya geçeriz. Uygulamada yapılması gerekenleri yine anlatı yolu ile öğrenciye aktarırım. Ve öğretilecek yeni parçayı öncelikle ben kendim çalarım. Daha sonra varsa o parçanın arşiv kayıtlarını dinletirim. Tabii bu kayıtlar yerel kayıtlar, usta kayıtlarıdır. Şunu da unutmamak gerekir bağlama çalmanın ilk aşaması dinlemektir. (G.A, 185, 1-7).

Öğrencinin çaldığı eseri önce kendisine eleştirisini yaptırırım. Doğrularını ve yanlışlarını kendisinden duymak isterim. Neden doğru neden yanlış? Sorularını cevaplandırmasını isterim. Benim için bir öğrencide doğru, güzel, yanlış ve kötü yaptıklarının da farkında olup olmaması çok önemli. Öğrenci problemin farkında olmalı. Yani öğrenciyi eleştirel düşünmeye zorlarım. Bununla öğretimde daha kalıcı, izli öğrenimlerin gerçekleştiğini düşünürüm. (G.B, 185, 1-7).

Sonra çalışmaya başladığımızda ben parçanın belli bir bölümünü çalarım ve nasıl çalması gerektiğini anlatırım. Parçanın çalış üslubunu uygulamalı olarak tarif ederim. Parçayı çalarken başta beni taklit etmesini isterim. Ve karşılıklı olarak bunu bir süre tekrarlarız. (G.A, 185, 7-11).

Ben çalgı öğretiminde taklit etmeye, model almaya inanan bir insan değilim. Çalgı eğitiminde, öğretiminde keşfederek bulma yöntemine inanan bir insanım. Öğrenci sentez ve analiz yapabilmeli. Keşfetmek zaten insanın doğasında var. Yani öğrenci bir buluş fırtınası oluşturmalıdır. (G.B, 185, 7-12).

Çalgı öğretimi anında öğrencilerinize model oluşturacak davranışlar gösteriyor musunuz?

Tabii gösteriyorum Hayır! Model almaya karşıyım, tekrar ediyorum bir öğrenci hiçbir şekilde model almamalıdır çünkü bu taklide girer. (G.A, 187, 1-2).

Çalgı öğretiminde kullandığınız öğretim yöntemi, öğretim tekniği nedir? Veya kullandığınız/geliştirdiğiniz özel bir yöntem, teknik var mı?

Tabii ki kendimin geliştirdiğim tecrübeye dayalı bir sistematiğim var. Bu benim için bir öğretim yöntemi. Bu yöntem içerisinde önceliklerim var. Örneğin bu önceliklerimden

birisi; doğru entonasyon geliştirmeleri için sağ el tekniklerini önemserim. Sağ el bağlama çalmada motor kuvvettir. Fakat geneli itibariyle öğretimimde yöntem olarak görselliğe yani görerek öğrenmeye özen gösteririm. Gösteri derslerimde çok sıkça kullandığım bir tekniktir. (G.A, 187, 1-6).

Öyle kullandığım veya geliştirdiğim özel bir yöntem yok. Yöntem daha çok öğrenciyle ilgili bir durumdur. Öğrencinin öğrenme hızı yöntemi de belirler. Zaten bu çalgıyı öğretmenin standartlaşmış bir yöntemi vardır. Mesela başlangıç, orta, ileri öğrenme seviyeleri için Dünya da kabul görmüş ve herkesin kullandığı yöntemler aynıdır. Ama benim kendime ait bir öğretim tekniğinden bahsedecek olursak ben dersime önce öğrencime soru sorarak başlarım (G.B, 187, 1-7).

Eser/parça öğretiminde;

-Eseri örneklendiriyor musunuz?

-Eserin tarihi biyografik içerik açıklamalarını yapıyor musunuz?

-Eserin teknik, ritmik ve müzikal analizlerini yapıyor musunuz?

-Bunların dışında eserle ilgili olarak yaptığınız başka çalışmalar var mı?

Parçayı önce ben çalarım. Hatta eski kayıtlardan farklı icracılardan dinletirim. Çünkü bizim geleneksel müziğimizde bir parçanın tek bir icrası yoktur. Her şeyini yazıya dayandırmış müzik kültürlerinde bile bu böyledir. Yorumcular kendi katkılarını dâhil ederek parçaya kendine özgü bir kişilik katarlar. Öğrencimin öncelikle beni örnek almasını isterim. Ama ben ne zaman tamam dersem ancak o zaman parçayı olmuş sayarım (G.A, 187-188,1-8).

Bizim müziğimizde parçanın içerik analizi olmaz. Parçayı öncelikle duymak gerekir. Yani farklılığı hissetmek lazım. Bizim müziğimiz geleneksel olmasının yanında tamamen kültürel bir müziktir de. Yöre müziklerimizin farklı özellikleri, nitelikleri var. Bunları anlamaya ve parçanın kimliğini ortaya çıkarmaya yönelik çalışmalar yaparız. Parçanın tekniği, ritmi ve müzikal özelliği aslında parçanın kendi içindedir. Yani parça bir bütündür. Çalışma anında bunları ister istemez yapıyorsunuz zaten. (G.A, 187-188, 9-11-12-14).

Hayır! Eseri önce öğrenci çalar, sonrasında ben çalarım. Ben öğrenciden eseri bitirmeden hiçbir şekilde başka bir yerlerden dinlememesini dahi isterim. Bu taklide girer. Önce öğrenci eseri kendi çözümlemeli, bunu yaparken de yaptığı çözümlemeler üzerine düşünmeli. (G.B, 188, 1-4).

Eserin içerik analizlerini öğrenci derse gelirken yapmış olarak gelir. Biz burada yaptığı bu çalışmaları tekrar birlikte inceleriz. Eserin ritmik, müzikal ve teknik analizlerini mutlaka yaparım (G.B, 188, 5-6-7).

Bunların dışında; eser öğretirken grafiklerden şekillerden faydalanıyorum. Kulak bazı şeyleri es geçebiliyor, bazen sadece duymakla olmaz çalışılanı pekiştirmek lazım. Bu yüzden grafikler, şekiller öğretimde çok işe yarıyor. Öğrenci grafikleri algılayıp sese dönüştürüyor. Ezberlenen şey ertesi gün unutulabiliyor. Ve ben bu tekniği her zaman kullanıyorum. (G.B, 188, 8-12).

Öğrencileriniz ile konser veya dinletiyeye yönelik çalışmalar yapıyor musunuz?

—Öğrencilerinizi konser veya dinletiyeye hazırlarken nelere dikkat ediyorsunuz?

Evet, konser, resital bunlara yönelik çalışmalar yapıyoruz. Tabi bu çalışmalarda yukarıda ki bahsedilen her şeyi dikkate alıyorum. Ve öğrencinin çalmayı sevdiği teknik, özellikle ifadesinin daha yakın olduğu bir repertuarı çalmasını tavsiye ediyorum. Çünkü bizde bir zeybeği çalmanın estetiği, ifadesi çok farklıdır, bir deyişin ki çok farklıdır. Ve bunları çalmanın hepsi bir olgunlaşma ve birikim gerektirir. Bizim müziğimizde birikim çok önemli bir olgudur. Bu birikim ise her zaman hatırlamayı gerektirir. Bu da sürekli bir tekrar ister. Bu bizim konser veya dinletiyeye hazırlığımızda önemli bir etkidir. (G.A, 189, 1-9).

Evet, yapıyoruz ama öğrencinin her türlü kararı kendisinin vermesine dikkat ediyorum. Eser seçiminde ne tür nasıl bir felsefesi olduğuna dikkat ediyorum. Gördüğüm açıklarda uyarıyorum. Eser seçimi belirli bir kompozisyon bir bütünlük içinde olmalı. Müzikte bazı sürprizler gerekir. Buna eser seçiminde dikkat etmek lazım. Eserler hep aynı ton veya aynı formda olmamalı. Eseri repertuvarda doğru bir yere koyarsan çok hoş olabilir. Yani bir tablo gibi olması gerekir. Renkler, tonlamalar hepsi bir bütün; ben öğrencilerime bunu görmeyi öğretim ve daha sonra konser vermesini isterim. (G.B, 189, 1-9). Teknik yeterlilik olmadan konserin olması imkânsızdır. Ama teknik düzeyi çok zor yani risk teşkil eden eserlerin altına girdiğinizde ise müzikten uzaklaşmış olursunuz. Yani ikisini dengelemek gerekir. Yani müziği kendi başına bir bütün olarak düşünmek gerekir. (G.B, 189, 10-16).

Öğrencileriniz ile yaratıcı müziksel davranışlar/beceriler kazanmasına yönelik çalışmalar yapıyor musunuz? Bu tür bir çalışmanın çalgı öğretim sürecine bir etkisi olabilir mi? Veya ne gibi bir etkisi olabilir?

Evet yapıyorum. Zaten bizim müziğimizin önemli bir boyutunda da doğaçlama vardır. Mesela bir ayağı/makamı tanıttığımda öğrenciden o makamda bir ezgi geliştirmesini istiyorum. Bağlamanın akort türlerine göre ezgi üretmelerini, geliştirmelerini istiyorum ve buna benzer ödevler veriyorum. (G.A, 190, 1-4).Çalgıda yapılan bu yaratıcı müziksel davranışlar; öncelikle öğrencinin çalgıyı tanınmasına, çalgıya daha hâkim olmasına yardımcı olabiliyor. Çalgı üzerinde yapılan bu çalışmalar çalgıyı öğrenme sürecinde çalgıdaki teknik becerilerin gelişmesine oldukça yardımcı oluyor. Öğrenmeyi hızlandırıyor. Ve ben bunu derslerimde etkili bir yöntem olarak her zaman kullanıyorum. (G.A, 190, 5-10).

Çalgı çalmak ayrı, yaratıcılık çok ayrı bir şeydir. Çalgıda yapılan teknik yaratıcılık çalışmaları bizi müziğin farklı bir türüne götürebilir. Bunun için; öncelikle öğrencinin dinlediği, etkilendiği veya güzel bulduğu bir eseri çalışmasını, çalmasını istemem. Çünkü daha çok dinlemedikleri, bilmedikleri eserlerde müzikal yaratıcılık gelişir. Hatta çalışacakları eserleri de eser bitirmeden dinlememelerini de tavsiye ederim. Bu müzikal yaratıcılığın önünü kesebilir. Başta kendi içlerindeki verileri nasıl dışa vuruyorlar? Bunu gözlemlerim. Ve bu veriyi kendilerinin de gözlemelerini isterim. Bunun dışında klasik gitar harici önemli başka eserleri de dinlemelerini tavsiye ederim(G.B, 190, 1-12).

Tablo 3. Bağlama ve Klasik Gitar Öğretsel Süreçlerinde Öğretim Yöntem ve Teknikleri

Bağlama		Klasik Gitar		Öğretim Yöntem ve Teknikleri
Yöntem	Teknik	Yöntem	Teknik	
Tecrübeye Dayalı	Konunun Özelliğine Göre	Öğrencinin Öğrenme Biçimine Dayalı	Öğrencinin Öğrenme Özelliğine Göre	
Anlatım	Dinleme	Problem Çözme	Soru-Cevap	
Gösterip Yaptırma	Taklit Etme	Bireysel Çalışma	Beyin Fırtınası	
Görsel Öğrenme	Gösterim	Standart Öğrenme	Soru Sorma	
Usta-Çırak	Örnekleme / Örneklendirme	Analitik Düşünme	Grafikleme	
Belleği Hareket Geçirme	Tekrar Yapma	Bütün Öğrenme	Mekanik Alıştırma	
Müzikal / Teknik Doğaçlama Çalışmaları		Müzikal Yorum Çalışmaları		

Tablo 3’de görüldüğü üzere bağlama öğretim yöntem ve tekniklerinde öğretimin geneli itibariyle öğretmenin deneyimleriyle gerçekleştiği, bu deneyimin ise kendine özgü/öznel bazı yöntem ve teknikleri de beraberinde getirdiği görülmektedir. Buna karşın klasik gitar öğretiminde öğretim yöntem ve tekniklerinin daha çok standart bir şekilde belirginleştiği görülmektedir.

Tablo 4. Bağlama ve Klasik Gitar Öğreticileri/Eğitmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Öğretim Yöntem ve Tekniklerine Yönelik Görüşler

Bağlama	Klasik Gitar	Öğretim Yöntem ve Teknikleri
Bağlama öğretimi tamamen tecrübeyle ilgili bir durumdur.	Her öğrenciye nasıl bir yol izlemeniz gerektiğini bilmeniz gerek.	
Buna göre; Bağlama öğretiminde, öğretimin öğretmenin o güne kadar edinmiş olduğu deneyimler üzerine kurgulandığı, klasik gitar öğretiminde ise; öğretimin bireysel farklılıklar dikkate alınarak gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.		
Çalışılacak parça ile ilgili her şeyi detaylandırıp anlatırım.	Öğrenciyi çalışılacak eser üzerinde eleştirel düşünmeye zorlarım.	
Buna göre; Bağlama öğretimi ders sürecinde, açıklayıcı, belirtici bir anlatımın, klasik gitar öğretiminde ise; öğrenci aktif katılımını sağlanmasına yönelik bir uygulamanın etkin olduğu anlaşılmaktadır.		
Parçayı çalışırken öncelikle beni taklit etmesini isterim ve tabii ki de model oluşturacak davranışlar gösteririm.	Öğretimde model almaya karşıyım çünkü bu taklide girer.	
Buna göre; Bağlama öğretimi ders sürecinde, öğrencinin gördüğünü birebir uygulamaya dönüştürmesiyle görerek öğrenmenin, klasik gitar öğretiminde ise bunun tam tersi durumun öğretimde etkili olduğu anlaşılmaktadır.		
Geneli itibariyle öğretimde görselliğe önem gösteririm.	Zaten bu çalgıyı öğretmenin standartlaşmış bir yöntemi vardır.	
Buna göre; Bağlama öğretimi ders sürecinde, öğretimin izleme yoluyla/izleyerek, klasik gitar öğretiminde ise; genel kabul görmüş bazı yöntemlerle gerçekleştiği anlaşılmaktadır.		
Öğrencinin öncelikle beni örnek almasını isterim.	Öğrenci önce eseri kendi çözümlemeli ve bunu yaparken de yaptığı analizler üzerine düşünmelidir.	
Buna göre; Bağlama öğretiminde, öğretmenin öğrenci için temel bir kaynak, bir model olduğu, klasik gitar öğretiminde ise; öğrencinin yine kendisinin yapması gerekenleri ile öğretimin gerçekleştiği anlaşılmaktadır.		
Bizim müziğimizde birikim çok önemlidir. Bu da hatırlama gerektirir.	Müzik kendi başına bir bütündür.	

Buna göre; Bağlama öğretiminde, öğretimin hafıza/bellek ile yakından ilişkili olduğu, klasik gitar öğretiminde ise; öğretimin teknik, müzikal ve yorum becerileri ile bir bütünlük içerisinde gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır.	
Bizim müziğimizin önemli bir boyutu da doğaçlamadır.	Çalgı çalmak ayrı, yaratıcılık ayrı bir şeydir. Çalgıda müzikal yorum becerisini kazandırmayı hedeflerim.
Buna göre; Bağlama öğretiminde, doğaçlama tekniğinin öğretimin önemli bir parçası olduğu, klasik gitar öğretiminde ise; yorum becerisinin önem kazandığı anlaşılmaktadır.	

Yöntem kavramı ele alındığında göze çarpan ilk özellik, öğrencilere yeni davranışları kazandırma işleminin nasıl gerçekleşeceği. Yani saptanmış amaçlara ulaşmada bir tür araç rolüne sahip içeriğin en etkili bir biçimde öğrenciye kazandırılma biçimidir. Öğretim yönteminin uygulama biçimine ise öğretim tekniği denilebilir.

Bağlama öğretimi geleneksel bir yapı içerisinde uzun yıllar kuşaktan kuşağa aktarılma yoluyla gerçekleşmiştir. Bu durum bağlama müziğinin belleğe /hafızaya dayalı bir müzik olduğunu ortaya koymaktadır. Bu tür bellekten öğrenilen müziklerde “dinleme” ve “görsellik/görerek öğrenme” nin önemli ölçüde etkili olduğu bir gerçektir. Bu bakımdan dinleme ve görerek öğrenmenin bağlama öğretiminin ilk basamağı olduğu düşünülebilir.

Diğer yandan, klasik gitar öğretiminde, bu alanda birikim sonucu oluşmuş daha evrensel yöntem ve tekniklerin kullanıldığı söylenebilir. Klasik gitar çok önceleri Avrupa’da gelişimini ve evrimini tamamlamış bir çalgıdır. Bu durum çalgının eğitimi ile bazı gelişmelerin hızlı bir şekilde ilerlemesine destek sağlamıştır. Bugün klasik gitar öğretiminde kullanılan yöntem ve tekniklerin Dünya’da kabul görmüş ve her çalgı eğitimcisinin benimsediği yöntem ve teknikler oldukları söylenebilir.

3.3.Bağlama ve Klasik Gitar Öğretim Süreçlerinde Kullanılan Öğretim Materyal ve Kaynakları Nelerdir?

Öğrencileriniz derse gelirken ne tür temel malzemelerle/materyallerle geliyor?

Şimdi öncelikle geleneksel müzik öğretiminde müziği aktarmak, öğretmek adına nota yeterli bir araç, materyal değildir. Bunun için öğrencinin yerel ses kaynaklarını(kayıtlarını) dinlemesi benim için önemli. Bağlama öğretiminde bu tür materyaller her şeyden önce önemli

bir yer tutar. Yani öğrencinin derse gelirken bunları dinlemeleri yeterli oluyor benim için. (G.A, 192-193, 1-5).

Mutlaka eserin üzerinde çalışmış oldukları bir notasını ve üzerinde çalışma yapılmamış temiz bir notasını getirmelerini isterim. Dersimin önemli materyali notadır. Ve bazı analogiler yapmak için boş bir kâğıt veya bir defter getirmeliler. Çünkü o kâğıt üzerinde eseri çalışırken çizimler, grafikler ve desenlerden faydalanırım. Ve öğrenci yapılan o dersi yaptığımız çizimlerden hatırlayabilmektedir. (G.B, 193 1-6).

Öğretimde ne tür kaynak ve materyallerden faydalanıyorsunuz?

Metot kullanmıyorum. Daha çok görsel veya işitsel kaynaklardan faydalanıyorum. Bunlar benim arşiv niteliğindeki ses kayıtlarım ve konser kayıtlarım. Öğrencilerime bunları çok sık dinletiyor ve izletiyorum. Hatta öğrencilerimin ben çalarken kaydetmelerini istiyorum. (G.A, 193, 1-4).Teknik çalışmalarla ilgili materyallerde bana ait. Geliştirdiğim bir dizi egzersiz çalışmalarım var ve bunlarda görsel olarak kayıtlı. (G.A, 193, 5-6).Fakat ben bağlama öğrencilerimin parçanın aslına inmeleri için yörelere gitmelerini; orada yerel bağlama sanatçıları dinlemelerini istiyorum. Bizim için gerçek kaynak ve materyaller onlar. (G.A, 193, 7-9).

Her şey benim için bir kaynaktır, bir materyaldir. Diğer sanatlar, sanat tarihinin her türlü materyali bir ders malzemesidir. Özellikle resim sanatı önemli bir materyaldir. Yani resim sanatının görsel yönü, edebiyat ve onun şiirsel yönü, mimari ve onun biçimsel yönü hepsi birer materyal olabilmekte benim için. (G.B, 193, 1-5). Kitap olarak tabi ki kullandığımız kitaplar var. Bunlar daha çok etüt ve egzersiz kitapları. Eser çalıştırırken nota arşivimi kullanıyorum. Geniş ve zengin bir nota arşivi önemli bir kaynaktır. (G.B, 193, 6-8).Teknoloji de önemli bir kaynaktır. Teknoloji tarihinin her türlü gelişimi önemlidir. Fakat teknoloji tek başına bir kaynak değildir ve her şeyi teknolojide aramak doğru değildir. (G.B, 193, 9-11).

Tablo 5 Bağlama ve Klasik Gitar Öğretsel Süreçlerinde Öğretim Materyal ve Kaynakları

	Bağlama	Klasik Gitar	
Materyal	İşitsel ve Görsel Araçlar	Nota	Öğretim Materyal ve Kaynakları
Kaynak	Yerel Ses Kayıtları, Yerel Bağlama Sanatçıları	Metot Kitaplar, Nota Arşivi	

Tablo 5’de görüldüğü üzere bağlama öğretiminde materyal ve kaynakların “işitselliğe”, buna karşın klasik öğretiminde materyal ve kaynakların “yazıya” dayalı olduğu görülmektedir.

Tablo 6 Bağlama ve Klasik Gitar Öğreticileri/Eğitmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Öğretim Materyal ve Kaynaklarına Yönelik Görüşler

Bağlama	Klasik Gitar	
Bağlama öğretiminde ses kayıtları önemli bir materyaldir.	Dersimin en önemli materyali notadır.	Öğretim Materyal ve Kaynakları
Buna göre; Bağlama öğretiminde, işitsel materyallerin, klasik gitar öğretiminde ise, yazılı materyallerin etkin olduğu anlaşılmaktadır.		
Yerel bağlama sanatçıları bizim için önemli bir kaynaktır.	Her şey benim için bir kaynaktır.	
Buna göre; Bağlama öğretiminde, otantizmin önemli bir kaynak olduğu, klasik gitar öğretiminde ise; herhangi bir kaynak sınırlamasının olmadığı anlaşılmaktadır.		

Öğretimde kullanılan ders materyalleri öğretimin bir parçasıdır. Materyallerin öğretme sürecindeki önemli rollerinden biri fikirleri, olgu ve olayları somutlaştırarak basitleştirmesidir. Materyaller, fikirleri sunma, iletişim kurma ve ürün oluşturmada araç olarak öğrenenlerin öğrenmesini desteklemek, dikkati çekmek, alıştırma yapmak, bilgileri geri kazanmaya yardımcı olabilmek için kullanılabilir. İyi tasarlanan ve uygulanan materyaller ve kaynaklar öğretim sürecini zenginleştirerek kalıcı öğrenmeye yardımcı olur, öğrencinin görerek, etkili iletişim kurarak, öğrenimini sağlar ve kolaylaştırır

Bağlama öğretiminde tüm öğrenme biçimlerinde olduğu gibi görsel ve işitsel materyallerden yararlanmanın öğretimin daha etkili ve kalıcı olması bakımından önemi büyüktür. Yerel ve otantik kaynaklar bağlama öğretiminin birincil kaynaklarıdır. Öğretimde farklı çalışma materyalleri (etüt, egzersiz v.b.) kullanılsa da bu materyallerin sonuçta otantik ezgilerin seslendirilmesine yönelik bir birikim kazandırması beklenmelidir.

Diğer yandan klasik gitar öğretiminin yazılı materyal ve kaynaklara dayalı olması, bu alanda evrensel anlamda birçok birikimli müzisyen ve bestecinin ortak çalışmalarının bu güne kadar sistematik bir şekilde gelmesi sonucunda oluştuğu söylenebilir.

3.4. Bağlama ve Klasik Gitar Öğretim Süreçlerinde Değerlendirme Ölçütleri Nelerdir?

Ders sonrasında nasıl bir değerlendirme yaparsınız?

—Değerlendirme ölçütleriniz nelerdir?

Ben ders sonrasında ki değerlendirmemi, öğrenciyi son kez dinleyip eksik veya yanlışlarını, aksayan yanlarını tespit edip, düzeltmesine yönelik önerilerde bulunarak yaparım. Herhangi bir ölçüt kullanmam değerlendirme yaparken. Çünkü bizim müziğimizin zaman kavramıyla sıkı bir bağlantısı vardır. Ben buna olgunlaşma diyorum. Bu zaman sonunda bir değerlendirmeye gitmenin daha doğru olacağını düşünüyorum. (G.A, 194, 1-6).

Ben önce değerlendirmeyi öğrencinin kendisine yaptırıyorum. Değerlendirme ölçütüm zamandır. Şunu unutmamak gerekir ki sanat eğitimi diğer eğitimlerden farklıdır. Sanat eğitiminde uzun bir süre üretmeyip, son anda çok güzel şeyler üretilebilir. Çünkü sanat eğitimi aşama aşama yapılan bir eğitim değildir, birikim ile ilgilidir ve bu birikim bir yerde ortaya çıkabilir. Ve en doğru değerlendirmeyi bir ders sonrasında değil bir konser sonrasında yapabilirsiniz. Yani zamanı beklemeniz gerekir. En doğru ölçütte zamandır(G.B, 194, 1-7).

Tablo 7 Bağlama ve Klasik Gitar Öğretsel Süreçlerinde Değerlendirme Ölçütleri

Bağlama	Klasik Gitar	Değerlendirme Ölçütleri
Zaman	Zaman	

Tablo 7’de bağlama ve klasik gitar öğretiminde değerlendirme için zamanın bir ölçme aracı olduğu görülmektedir.

Tablo 8 Bağlama ve Klasik Gitar Öğreticileri/Eğitmenleri İle Yapılan Görüşmelere İlişkin Değerlendirme Ölçütlerine Yönelik Görüşler

Bağlama	Klasik Gitar	Değerlendirme Ölçütleri
Bizim müziğimizin zaman kavramıyla sıkı bir bağlantısı vardır. Ben buna olgunlaşma diyorum. Değerlendirme, ölçmede bu olgunlaşma sonrasında gerçekleşebilir.	En doğru ölçüt zamandır.	
Buna göre; Bağlama ve klasik gitar öğretiminde, değerlendirme ölçütü/kriteri olarak zaman kavramının esas alındığı anlaşılmaktadır.		

Değerlendirme durumları, yetiştirilen kimsenin beklenen öğrenmeyi gerçekleştirip-gerçekleştirmedeğinin, davranış değişikliği ve/veya hedef davranışları kazanıp-kazanmadığının belirlenmesi için gerekli olan verileri elde etmek amacıyla öğretici tarafından düzenlenir. Değerlendirme, ölçme sonuçlarını bir ölçüte vurarak bir değer yargısına ulaşma işlemidir denilebilir. Bu işlem bir süreçtir.

Bağlama ve klasik öğretiminde öğretim sonrasında ki değerlendirmede zaman kavramı, bir süreç ile ilişkilendirilmiştir. Öğretimin değerlendirilmesinin belirli zaman sonra yani bir olgulaşma döneminden sonra yapıldığı söylenebilir.

Çalgı eğitiminde, performansın niteliğine, eğitimin düzeyine, ölçmenin amacına ve eldeki olanaklara bağlı olarak farklı testler uygulanmakta, bu testlerde değişik ölçme yaklaşımları izlenmekte ve farklı ölçme araçları kullanılabilir. Performans testleriyle, esas olarak bireyin bir işin nasıl yapıldığına ilişkin bilgisi değil, bireyin bir işi yapma gücü ölçülür. Bu da kuşkusuz bir süreç içerisinde gerçekleşir. Öğreticinin ise bizzat bu süreç içerisinde öğrenciyi takip etmesi ve süreç sonrasında bir değerlendirmeye gitmesi gereklidir

4. Sonuç

Araştırma bulgularıyla ulaşılan sonuçlara göre;

Bağlama ve klasik gitar öğretsel süreçlerinde kullanılan yöntem ve teknikler geneli itibariyle farklılık göstermektedir.

Bağlama öğretsel süreçlerinde genel olarak kullanılan yöntemlerin; öğretmenin tecrübesine dayalı olduğu, yöntem seçiminin öğretmenin deneyimleriyle belirlendiği, öğretim tekniğinin ise, öğretilecek konunun özelliğine göre belirlendiği görülmektedir

Diğer yandan klasik gitar öğretsel süreçlerinde kullanılan yöntem ve tekniklerin öğrencinin öğrenme özelliği ve öğrenme biçimine göre değişiklik gösterdiği görülmektedir. Buna göre;

Bağlama öğretim yöntemlerinde;

- Anlatımının ağırlıklı olduğu,
- Görerek/izleyerek öğrenmenin, görselliğin etkin ve etkili olduğu,
- Öğrenmede öğretmenin model olduğu,
- Öğretimin hafıza, bellek ile gerçekleştirildiği,
- Öğretimde emprovizasyon /doğaçlamanın önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bağlama öğretim yöntemleriyle ilişkili olarak öğretim tekniklerinde;

- Öğrenmede dinlemenin/duymanın önemli olduğu,
- Öğrenmede taklit almanın gerekli olduğu,
- Öğrenimin tekrara dayalı olduğu, sonucuna ulaşılmıştır.

Klasik gitar öğretim yöntemlerinde;

- Problem çözmeye dayalı olduğu
- Öğretimin bireysel çabayla yakından ilgili olduğu,
- Öğretimin bir bölümünün standartlaşmış bazı yöntemlerle gerçekleştiği
- Öğretimin bütüncül bir anlayışla gerçekleştirildiği sonucuna ulaşılmıştır.

Klasik gitar öğretim yöntemleriyle ilişki olarak öğretim tekniklerinde;

- Öğrenmede soru-cevap etkinliğinin önemli olduğu,
- Öğrenmede grafik ve şekillerden faydalanmanın etkili olduğu,
- Öğrenmede etüt/egzersizlerin etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Bağlama müziği, yazıya dayandırılmış bir müzikten ziyade tamamıyla sözlü bir kültürün bütünleyicisidir. Bu bakımdan işitsel ve görsel materyaller, yerel/otantik kaynaklar bağlama öğretimindeki önemi büyüktür. Buna karşın klasik gitar öğretiminin yazıya/notaya dayalı bir müzik olduğu görülmektedir.

Geleneksel müziklerin değerlendirilmesinde en önemli kriterlerden biri; bu müziklerin icra/performans özellikleridir. Dünya kültürlerine bakıldığında sayısız çalgı ve vokal teknikleri ve icra stilleriyle karşılaşmaktadır. Müziğin kültürel niteliği ve kültür içinde kazandığı anlam bakımından icra, son derece önemli ve belirleyici durumdadır Bağlamanın icrasında ve öğretiminde geleneksel yöntem ve teknikler bu anlamda çok önemli olmaktadır.

Bağlama geleneksel bir çalgıdır ve bu gelenek içinde öğrenilir. Bu gelenek içinde bağlama öğretimi müzikal bir beceri olmaktan çok müziko-kültürel bir beceri olarak düşünülmeli ve bu beceri öğretim süreçlerinde hiçbir zaman gözden uzak tutulmamalıdır.

Klasik gitar ve Bağlama öğreticilerinin görüşlerini genele yansıtmak görüşme kişi sayısının azlığı dolayısıyla doğru olmayacaktır. Performans ölçüm testlerinin hayli geliştiği ve her davranışın ölçüme yönelik kriterlerinin oluşturulduğu dönemde bu yapının öğretimdeki usta çırak yaklaşımında kaldığı söylenebilir. Burada öğreticilerin görüşlerini destekleyecek durum öğreticinin, öğrenci gelişimini tüm detaylarıyla yakından izliyor olması ve onun gelişimine yönelik değerlendirmeyi zaman olgusuyla düşündüklerini göstermektedir. Jüri önünde gerçekleştirilecek (yarışma-konser gibi.) etkinliklerde değerlendirme sürecine çok detaylı performans ölçüm kriterlerine girmektedir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre, konuya ilişkin getirilen öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Araştırma sonucunda ortaya çıkan bağlama ve klasik gitar öğretimsel süreçlerindeki farklılık ve benzerlikler ışığında çalgı öğretiminde yeni/farklı “öğretim program modelleri” oluşturma yoluna gidilebilir.

- Oluşturulacak yeni öğretim program modelleri kapsamında kullanılacak ders kitapları, kaynak kitaplar ve öğretim materyalleri bu doğrultuda düzenlenebilir ve geliştirilebilir.
- Bu tür araştırmaların diğer geleneksel çalgılarımıza da yönelik olarak da yapılması düşünülebilir. .

Kaynaklar

- 1.Akbulut, E. (2000). “Çalgı Eğitiminde Davranışların Organizasyonu” Ankara: Eğitim Araştırmaları Dergisi, sayı:2, Anı Yayıncılık,2, 2-5.
- 2.Celep, C. (2004). Meslek Olarak Öğretmenlik, Ankara: Anı Yayıncılık
- 3.Colinet, S. (1981). Die Musikinstrumente in der Kunst des Alten Orients, Bonn, Diagram Visual Information Ltd.
- 4.Demirel, Ö. (2006). Planlamadan Değerlendirmeye Öğretme Sanatı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- 5.Dincol, B. (2003). Eski Ön Asya ve Mısırda Müzik, İstanbul: Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü Yayınları.
- 6.Duygulu, M. (1997). *Asya İçlerinden Balkanlara Saz*, C:D:Kitapçık, İstanbul: Kalan Müzik.
- 7.Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem ve Metotlarına Giriş,Ankara:Anı Yayıncılık.
- 8.Myers, H. (1992). Ethnomusicology an Introduction, New York: W.W.Norton & Company.
- 9.Parlak, E. (1998). “Türkiye’de El İle (Tezenesiz) Bağlama Çalma Geleneği ve Çalış Teknikleri” Yayımlanmamış Sanatta Yeterlilik Tezi, İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- 10.Sach, C. (1951). The History of Musical Instruments, New York: W.W. Norton Company.
- 11.Stewart, C.J ve Cash, W.B. (1985). Interviewing Principles and Practices, Dubuque IO: Wm. C. Brown Pub.
- 12.Uçan, A. (1994). Müzik Eğitimi Temel Kavramlar-İlkeler ve Yaklaşımlar, Ankara: Müzik Ansiklopedisi Yayınları.
- 13.Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- 14.Yıldız, N. (1986). “Müzik Öğretmeni Yetiştiren Yüksek Öğretim Kurumlarında Ana Çalgı Keman Eğitiminin Programlar Yönünden İncelenmesi” Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.